

Overleven op de grote school

Hoe werken lesroosters? Wat schrijf je in je agenda? En bij wie kun je op de middelbare school voor wat terecht? Maar ook: hoe maak je nieuwe vrienden? Of: hoe werken die d's en dt's ook alweer? Het zijn vragen die achtstegroepers slapeloze nachten bezorgen. Brugklastrainingen kunnen dat voorkomen. De bureautjes die deze cursussen aanbieden, schieten als paddenstoelen uit de grond.

Tekst Lisette Douma Beeld Joost Grol

“Brugklassers weten vaak weinig, zijn niet zelfstandig genoeg. Ze kunnen de overgang van het basisonderwijs naar de middelbare school soms niet aan. Het agendabeheer, de schoolcultuur, het gebouw, het feit dat ze constant de juiste boeken mee moeten nemen – ze kunnen het vaak niet”, heeft Ineke Haeck, docent Nederlands, gemerkt. “Het lijkt wel of kinderen steeds minder zelfstandig worden”, zegt ook Rena den Hengst, brugklascoördinator van het Christelijk College de Populier in Den Haag. “Wij krijgen steeds meer brugklassers die hun agenda niet kunnen beheren. Die hun huiswerk verkeerd opschrijven, die hun cijfers niet bijhouden. Een juiste werkhouding ontbreekt.”

Voor Haeck was dit reden om vorig jaar samen met een collega uit het basisonderwijs, Tineke Ingwersen, een brugklastraining voor achtstegroepers op te zetten. Op allerlei plekken in het land kregen andere mensen min of meer gelijktijdig dezelfde ingeving. De brugklastrainingen schieten als paddenstoelen uit de grond. Allemaal zijn ze net iets anders vormgegeven. Bij de ene cursus ligt het accent op weerbaarheid en sociale vaardigheden, bij de andere op schoolse vaardigheden. Haeck en Ingwersen van Bright Brugklastraining besteden ook aandacht aan begrijpend lezen en spelling. Haeck: “Ik zie het spellingniveau elk jaar

weer dalen. Ze lezen niet meer en schrijven amper correct Nederlands. Er zijn enorme hiaten. Wij proberen dat bij te spijkeren.” Er zijn niet alleen accentverschillen tussen de verschillende trainingen. Ook lengte en kosten verschillen enorm. Een cursus kan een zaterdag of twee dagdelen duren, maar kan ook bestaan uit tien bijeenkomsten. De kosten liggen tussen de 115 euro (acht bij-

‘Je schrikt als je ziet hoeveel kinderen die het goed doen op de basisschool, hopeloos stranden in het voortgezet onderwijs’

eenkomsten van Second Wind) en 685 euro (tien bijeenkomsten bij Bright). Sommige cursussen worden op school gegeven, andere in een zaaltje. Kinderen zitten in groepjes, of krijgen een-op-een begeleiding.

Versoepelen

Alle trainingen hebben hetzelfde doel: kinderen niet te laten verdrinken op de ‘grote’ school. “Kinderen worden in het voortgezet onderwijs heel snel afgerekend op cijfers”, vertelt Haeck. “Ze krijgen niet de tijd eerst gewoon een beetje te wennen, er zijn geen

tweede kansen. Wanneer het in het begin niet direct goed gaat, worden ze meteen een niveau lager gezet. Je schrikt echt als je ziet hoeveel kinderen die het goed doen op de basisschool, hopeloos stranden in het voortgezet.”

Uit een rapport van de Onderwijsinspectie (mei 2007) blijkt dat de helft van alle schoolleiders in het voortgezet onderwijs vindt dat de aansluiting tussen basis- en middelbare school beter kan. In het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs zit een op de vier leerlingen niet meer op het niveau dat de basisschool heeft geadviseerd. Zo’n 12 procent van de leerlingen zit op een hogere onderwijssoort. Ruim 11 procent stroomt af naar een lagere onderwijssoort. En ruim 3 procent van de leerlingen blijft zitten in de eerste of tweede klas. Volgens de inspectie komt dit doordat de aansluiting van de onderwijsinhoud en de pedagogisch-didactische aanpak van het basisonderwijs op die van het voortgezet onderwijs niet goed is. Primair en voortgezet onderwijs zouden meer hun best moeten doen om deze overgang te versoepelen. “Het basisonderwijs doet al wel zijn best kinderen voor te bereiden”, weet Willem Maltha van Instituut Maltha, dat brugklastrainingen aan achtstegroepers en brugklassers verzorgt. “Vaak geven ze in groep 8 al een beetje huiswerk op, vertellen ze hoe ■

een agenda werkt. Maar de essentie – hoe het is om te overleven in een totaal andere wereld – kunnen ze niet overbrengen.” Daar denken ze op basisschool Mgr. Bekkers in Den Bosch anders over. “Wij gaan niet over de brugklas”, luidt de eerste reactie op de vraag wat zij vinden van brugklastrainingen. “Natuurlijk besteden wij aandacht aan het fenomeen. De groepsleerkracht heeft speciaal lesmateriaal over de brugklas. We gaan op een creatieve manier met het thema om, bijvoorbeeld door er tijdens het kamp aandacht aan te besteden. En dat moet genoeg zijn. Wij vinden het onzin dat derden zich daarmee zouden moeten bemoeien.”

Volgens brugklascoördinator Den Hengst van het Christelijk College de Populier kan een goede mentor prima voorkomen dat brugklassers verzuipen. “In het eerste jaar krijgen kinderen bij ons twee uur per week mentorlessen. Die gaan de eerste maanden vooral over praktische zaken als hoe werk je je agenda bij, hoe interpreteer je je rooster en waar vind je alles? Later is er ook tijd voor individuele gesprekken.”

Grip

“Veel scholen voor voortgezet onderwijs willen wel wat doen voor kinderen die ondergesneeuwd raken”, weet Martine van der Burgt, coördinator brugklastrainingen bij jeugdzorgorganisatie Entréa. “Maar ze kennen het kind nog niet goed genoeg om signalen op te pikken.”

Dus moet je de problemen voor zijn, vinden de aanbieders van de trainingen. “Ik denk dat alle kinderen baat zouden hebben bij een brugklastraining”, denkt Naomi Steinen van Second Wind. “Maar het is niet zo dat alle kinderen het nodig hebben. Ik vond het als kind bijvoorbeeld alleen maar leuk naar een andere school te gaan. Spannend uiteraard, maar op een kermisachtige manier. Kinderen die de overgang zo ervaren, hebben geen speciale training nodig.” Steinen geeft de cursus dan ook voornamelijk aan verlegen of onzekere kinderen. Of aan kinderen die op de basisschool gepest worden. “Als er een moment is om schoon schip te maken, is dat wel bij de overgang naar het voortgezet onderwijs. En dus leer ik de kinderen bijvoorbeeld hoe ze voor zichzelf moeten opkomen. Hoe ga je er bij-

‘Wat het onderwijs nu doet is zeggen: Spring maar in het water en dan leren we je morgen wel hoe je moet zwemmen’

voorbeeld mee om als je langs een groepje jongeren die de hal versperren, wilt lopen. Ik leer kinderen tactieken die ze kunnen gebruiken in zo’n situatie. Uiteindelijk moeten ze zelf een oplossing kiezen die bij hen en de situatie past. Ook leer ik ze sociale vaardigheden. Hoe vraag je iemand bijvoorbeeld mee naar de film en hoe ga je er vervolgens mee om als blijkt dat diegene naar een heel andere film wil dan jij?”

De meeste kinderen die bij jeugdzorgorganisatie Entréa een brugklastraining volgen, hebben een stoornis in het autistisch spectrum. “Waar andere achtstegroepers zich meer zorgen maken over wat voor kleren ze aan moeten naar de nieuwe school, hebben kinderen met een autistische stoornis heel andere problemen. Voor hen zijn veranderingen heel moeilijk. Daarom proberen wij structuur aan te brengen in die veranderingen”, vertelt Van der Burgt. “De cursisten willen grip krijgen op wat er gaat gebeuren en de scholen willen handvatten voor de begeleiding van deze kinderen.”

Andere trainingen zijn wel voor alle kinderen in groep 8. De voorbereidende brugklastraining van Instituut Maltha gebeurt bijvoorbeeld klassikaal. “Wij willen ervoor zorgen dat het een feest der herkenning wordt wanneer kinderen naar de middelbare school gaan. Als ze elk uur van lokaal moeten wisselen, moeten kinderen denken:

O ja, dat zeiden ze al.” Het instituut wordt ingehuurd door basisscholen. “Scholen huren steeds vaker derden in om specifieke expertise in huis te halen”, merkt Maltha. Ook Bright houdt sinds kort trainingen in samenwerking met de basisschool. Die duren twee dagdelen. De kinderen die de andere cursussen van Bright volgen, worden – net als bij de meeste andere instituten – door ouders aangemeld. In de meeste gevallen is het de intern begeleider van de basisschool die de ouders op het idee brengt. En dat zijn dan echt niet alleen ouders van ‘probleemkinderen’. Haeck: “Onze training is absoluut niet alleen voor bange kinderen. Het is voor kinderen die willen weten waar ze aan toe zijn.” Cobus Suidgeest (13) uit Nieuw-Milligen is dit jaar begonnen op de middelbare school. Inmiddels is hij gewend, maar spannend was het wel, geeft hij toe. “Ik wist niet hoe dat precies gaat. Hoe je steeds in het goede lokaal komt, hoe je moet werken, wie de meesters zijn. Gelukkig kende ik al twee kinderen op mijn school.”

Maltha: “Wat het onderwijs nu doet is zeggen: Spring maar in het water en dan leren we je morgen wel hoe je moet zwemmen. Een deel van de kinderen verdrinkt, een deel weet met moeite het hoofd boven water te houden en een deel zwemt. Dat deel dat zwemt had volgens ons harder kunnen zwemmen, dat deel dat met moeite het hoofd boven water houdt, had kunnen zwemmen en het deel dat nu verdrinkt, had het hoofd boven water kunnen houden.” Cobus is inmiddels helemaal gewend. Hij lijkt het prima te hebben gered zonder brugklastraining. Maar toegegeven: over plannen en agendabeheer had hij wel eerder wat willen weten. “Plannen, vooruitkijken, vind ik lastig. Maar huiswerk maken gaat prima.” Ook heeft Cobus al nieuwe vrienden gemaakt. Zijn tip voor toekomstige brugklassers: “Ga met je klas mee, zorg dat je niet alleen bent, want alleen verdwaal je.” ■

Meer informatie:

www.brightbrugklastrainingen.nl

www.instituutmaltha.nl

www.secondwind.nl

www.entrea.nl (jeugdzorg)